

**Міністерство освіти і науки України
Одеська національна академія харчових технологій**

КРАВЧУК ІРИНА ПЕТРІВНА

УДК 332.1

**ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ**

Спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса-2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
ЗИБАРЕВА Оксана Василівна,
Чернівецький національний університет імені
Юрія Федьковича,
в.о. завідувача кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ПУШАК Ярослав Ярославович,
Львівський державний університет
внутрішніх справ,
завідувач кафедри економіки та
економічної безпеки;

доктор економічних наук, професор
ШАПОШНИКОВ Костянтин Сергійович,
Причорноморський науково-дослідний інститут
економіки та інновацій,
директор.

Захист відбудеться **26 грудня 2017 р. о 10⁰⁰ годині** на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.088.05 в Одеській національній академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, аудиторія А-234.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеської національної академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, читальний зал.

Автореферат розісланий **24 листопада 2017 р.**

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Крупіца І.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобальне проникнення у всі сфери життя суспільства передових інформаційних і телекомунікаційних технологій призвело до формування мережевої економіки, для якої визначальним є виробництво, обробка і поширення інформації, а основною складовою є інформаційні технології. Розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій сформували середовище для економічної діяльності в мережі Інтернет. На базі нових технологій виникають нові види виробництва товарів і послуг, нові види ведення бізнесу, системи електронних платежів, електронна комерція та віртуальні торгові майданчики, електронні магазини та представництва господарюючих суб'єктів в Інтернет, що є на сьогодні основою функціонування мережевої економіки.

Дослідження впливу механізму мережевої економіки на розвиток підприємств харчової промисловості, удосконалення та поширення мережевих інформаційних технологій є новим та актуальним завданням для економіки та управління підприємствами. Освоєння і використання Інтернет - технологій являється одним з найбільш важливих механізмів управління мережевою економікою, який забезпечує зниження транзакційних витрат і підвищення ефективності виробництва, використання більш ефективної моделі господарювання, скорочення циклу виробництва та продажу, більш точному прогнозуванню економічної кон'юнктури, ефективному функціонуванню підприємств.

Проблеми становлення та розвитку мережевої економіки розглядалися як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. В той же час проблеми формування механізму мережевої економіки на підприємствах, вплив електронно-мережевих форм господарювання на соціально-економічні показники розвитку економіки регіону являється новою областю наукових досліджень. Залишається недостатньо досліджувальним питання ролі інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет у забезпеченні соціально-економічного розвитку підприємств харчової промисловості, виявлення цифрового розриву в розвитку мережевої економіки області та визначення переліку завдань та механізмів для зменшення регіональних диспропорцій у впровадженні і використанні нових технологій суб'єктами господарювання.

Вперше робота з дослідження і визначення рівня впливу інформаційно – телекомунікаційних технологій на бізнес і наслідки «інформаційної революції» на економіку розвинених країн була розпочата в 60-70-і роки західними науковцями Дж.Гелбрейтом, Е.Тофлером, П.Друкером, Ю.Хаяши. Широко увійшов у науковий обіг саме в 90-ті рр. в дослідженнях соціально-економічних наслідків інформатизації економічного життя суспільства. Теоретичні і практичні положення з проблем управління економікою з відображенням інформаційної складової та її впливу на розвиток підприємств відображені в роботах вітчизняних вчених-економістів, зокрема: В. Базилевич, І. Беседіна, А. Гальчинський, В. Геєць, Н. Гражевська, О.Зибарева,

В. Іноземцев, П. Єщенко, С. Соколенко, А. Філіпенко, А. Чухно. Проблемам підвищення ефективності виробництва підприємств харчової галузі та розвитку і формування інформаційно-мережевої економіки в них присвячена значна кількість досліджень: В.Н. Авдєєнко, Д.В. Андрощук, Ю.О. Барнич, Л.Й. Білоус, Т.В. Бова, Є.І. Бойко, М.П. Бутко, О.В. Вишневецької, М.В. Гладій, Л.В. Дейнеко, А.О. Заїнчковського, О.В. Кендюхова, О.М. Ліпич, Н.Г. Міценко, Р.А. Момотюк, І.М. Рєпіна, Я.Я. Пушака, В.В. Россохи, М.П. Сахацького, К.С. Шапошникова та інших.

Недостатній ступінь розробки теоретико-методичних підходів до проблеми встановлення та розвитку мережевої економіки свідчить про об'єктивну необхідність подальшого дослідження даної проблематики. Окреслене коло проблемних питань зумовило вибір теми дослідження, побудови структури роботи, послідовність викладення матеріалу, мети і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконувалась в межах науково-дослідних робіт: кафедри фінансів Буковинського державного фінансово-економічного університету при виконанні науково-дослідної теми «Особливості фінансового-економічного та організаційно-правового регулювання відтворювальних процесів за інноваційно-інвестиційною моделлю» (державний реєстраційний номер 0111U009026); кафедри економіки підприємства Буковинського державного фінансово-економічного університету за темою «Особливості управління підприємствами в умовах глобальних викликів» (державний реєстраційний номер 0111U009027); відділу проблем ринкової інфраструктури та транскордонного співробітництва Інституту регіональних досліджень НАН України за темою: «Інфраструктура забезпечення розвитку транскордонних ринків праці в Україні» (державний реєстраційний номер 0112U004766). В межах даних тем автором досліджено та розроблено теоретико-методичні засади становлення і функціонування мережевої економіки, вплив використання мережевих структур на економічні зв'язки та відносини підприємств харчової промисловості, визначено перспективи розвитку мережевої економіки на підприємствах галузі.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка наукових положень та практичних рекомендацій з формування та впровадження механізму мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості.

Реалізація мети дисертаційної роботи обумовила наступні завдання дослідження:

- визначити сутність та значення мережевої економіки, проаналізувати її базові категорії з метою уточнення та доповнення понятійного апарату;
- визначити критерії визначення основних мережевих форм організації економічної діяльності та закономірності трансформації економічних мереж в умовах становлення мережевої економіки;
- визначити та систематизувати класифікаційні ознаки структурних елементів мережевої економіки з огляду на їх перспективні напрямки розвитку;

- провести аналіз методичних підходів до оцінки розвитку мережевої економіки, визначити систему рейтингових оцінок на основі міжнародних індикаторів;

- дослідити механізми і шляхи впливу на процеси формування мережевої економіки в інтересах підприємств харчової промисловості та суспільства;

- дослідити вплив рівня використання механізму мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості та ступеня їх інтеграції у глобальний інформаційний простір;

- обґрунтувати концепцію розвитку підприємств харчової промисловості, що ґрунтується на впровадженні комплексу завдань та механізмів розвитку мережевої економіки.

Об'єктом дослідження є процеси формування мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості з метою використання своїх особливостей, ресурсів, специфічних переваг на основі інтерактивної мережі Інтернет.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних і практичних засад формування мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості.

Методи дослідження. У дисертації застосовано ряд загальнонаукових і специфічних методів та підходів, що визначило концептуальну єдність роботи. Зокрема, метод аналізу і синтезу (для оцінки стану мережевої економіки на підприємствах та державному і регіональному рівнях); історичного та логічного (для розкриття генезису концепції «мережева економіка» та процесів, що сприяли її створенню та поширенню); метод наукової абстракції (для обґрунтування категоріального апарату та порівняння структурних змін традиційної й мережевої економіки на підприємствах); індукції і дедукції (в процесі розкриття сутності мережевої економіки); методи графічного аналізу (для наочного відображення статистичного матеріалу, окремих теоретичних і практичних положень дисертації); SWOT-аналіз (для визначення стримуючих та стимулюючих факторів до участі досліджуваних підприємств галузі в мережевій економіці за міжнародними оцінками); кореляційно-регресивний аналіз (для побудови впливу мережевого вектору підприємств харчової промисловості на економічні показники регіону).

Інформаційну базу дослідження становлять дані інформаційно-аналітичних бюлетенів, монографії, наукові дослідження та статті вітчизняних і зарубіжних авторів, річні фінансові звіти провідних зарубіжних та вітчизняних організацій, аналітичні дані міністерств і відомств, матеріали науково-практичних конференцій опубліковані в пресі, спеціальних виданнях та розміщені в мережі Internet.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в отриманні нового вирішення наукової проблеми обґрунтування теоретичних, методичних та прикладних рекомендацій з формування та впровадження механізму мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості. Найбільш важливі наукові результати, отримані у процесі дослідження, та їх наукова новизна полягають у наступному:

вперше:

- обґрунтовано концепцію розвитку підприємств харчової промисловості, що ґрунтується на поетапному впровадженні комплексу завдань та механізмів розвитку мережевої економіки та забезпечує усунення цифрових диспропорцій розвитку, в основі оцінки якого закладено механізм визначення мережевого вектору та використання можливостей доступу до інформації, знань та інформаційно-комунікаційних технологій як факторів економічного і соціального розвитку;

удосконалено:

- понятійно-термінологічний апарат, зокрема уточнено трактування поняття «мережева економіка на підприємствах», що розуміється як система економічних, виробничих та соціальних відносин між економічними суб'єктами, які є учасниками мережевих структур, що створюються з метою використання своїх особливостей, ресурсів, специфічних переваг перед іншими для реалізації певних спільних проектів, рішень та завдань;

- методичні підходи до оцінки рівня мережевої готовності підприємств харчової промисловості, що передбачає розрахунок мережевого вектора, побудови кривих розсіювання, визначення індикатора цифрового розриву та коефіцієнта Джині, що дало можливість аргументувати пріоритетність дій при побудові цифрової інфраструктури та формуванні бізнес-клімату в регіонах, оцінити можливості ведення бізнесу суб'єктами господарювання, що забезпечується певною мірою ІКТ та мережею Інтернет;

- класифікаційні ознаки структурних елементів мережевої економіки, де буде враховано перспективні напрямки розвитку, визначено ключові відмінності та обґрунтовано основні і додаткові можливості від застосування електронних систем;

дістали подальшого розвитку:

- критерії визначення основних мережевих форм організації економічної діяльності та закономірності трансформації економічних мереж в умовах становлення мережевої економіки, що дало змогу підтвердити той факт, що під впливом інформаційних технологій змінюються властивості організаційних форм економіки на всіх рівнях господарських систем, які поступово трансформуються за змістом;

- дослідження механізмів і шляхів впливу на процеси формування мережевої економіки в інтересах підприємств харчової промисловості та суспільства, в основі чого знаходиться доступ до технологій та їх поширення, підтримка і розробка інноваційних стратегій, інтеграція національного бізнесу до глобальної економіки, його готовність до реструктуризації за вимогами глобальних ринків;

- оцінка впливу рівня використання механізму мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості та ступеня їх інтеграції у глобальний інформаційний простір, що дало змогу сформулювати основні умови для ефективного впровадження елементів мережевої економіки на національному та регіональному рівнях, переосмислення ролі та функцій учасників економічних відносин, підвищенню взаємодії органів влади, підприємств та

громадян завдяки впровадженню сучасних технологій.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження, висновки і рекомендації, що містяться у роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності Управління інфраструктури Чернівецької обласної державної адміністрації при розробці рекомендацій щодо впровадження механізмів формування мережевої економіки при розробці Плану заходів з реалізації Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2020 року (довідка № 01–06/252 від 05.05.2017). Запропоновані інструменти активізації використання ІКТ для виконання адміністративних процедур та автоматизації обміну даними використані на підприємстві ТДВ «ПМК–76» (довідка № 75 від 25.04.2016). Наукові розробки дисертанта використовувалися у практичній діяльності: Бюро регіонального розвитку, КП Одеської обласної державної адміністрації (довідка № 414 від 21.10.2016 р.) при дослідженні рівня мережевої готовності підприємств харчової промисловості регіону; Департаменту агропромислового розвитку Миколаївської ОДА (довідка № 244 від 17.05.2016 р.) при визначенні та систематизації інструментів мережевої економіки та перспективних напрямків розвитку підприємств харчової промисловості. Запропоновані інструменти активізації використання ІКТ для виконання адміністративних процедур та автоматизації обміну даними використані на підприємствах ТОВ «Агро-Юг-Сервіс» (довідка № 75 від 25.04.2016), ТОВ «Прометей-Сервіс» (довідка № 114/16 від 17.11.2016). Наукові розробки дисертанта використовувалися в навчальному процесі Буковинського державного фінансово-економічного університету при викладанні таких дисциплін, як: «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Зовнішньоекономічна діяльність», «Стратегія підприємства» (довідка № 1–11/690 від 15.06.2016).

Особистий внесок здобувача. Висновки, положення і рекомендації, що містяться у дисертації, отримані автором самостійно. З робіт, опублікованих у співавторстві, використано лише ті ідеї та положення, які належать особисто авторові.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження доповідались на 9 міжнародних науково–практичних конференціях: «Актуальні питання, проблеми та перспективи регулювання міжнародних економічних відносин» (Київ, 23–24 грудня 2016 року); «Наука та інновації як основні шляхи вирішення проблем модернізації економіки» (Одеса, 18–19 грудня 2015 року); «Інноваційна стратегія і тактика фінансово-економічного розвитку суб'єктів національного господарства» (Чернівці, 19–20 грудня 2014 р.); «Економічна політика країн ЄС» (Донецьк, 15–17 жовтня 2012 року), «Ключові аспекти наукової діяльності» (Перемишль, 7–15 січня 2012 року), «Методологія, методи та інструментарій фінансово-економічного та організаційно-правового регулювання відтворювальних процесів за інноваційно-інвестиційною моделлю» (Чернівці, 24–25 листопада 2011 року), «Досягнення вищої школи (Софія, 17–25 листопада 2010 року), «Актуальні наукові досягнення» (Прага, 27 червня–5 липня 2010 року), «Ефективні інструменти сучасних наук – 2010» (Прага, 27 квітня 2010 року).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження автором опубліковано 23 наукові праці загальним обсягом, у тому числі 9 статей: 8 у наукових фахових виданнях України та одна стаття у міжнародному виданні; 5 наукових праць у колективних монографіях; 9 – у матеріалах міжнародних науково-практичних конференціях. Загальний обсяг публікацій – 11,84 друк.арк., 11,44 д. а. з яких належать особисто автору.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Список використаних джерел налічує 197 найменувань на 22 сторінках. Обсяг основної частини дисертації становить 206 сторінок. Дисертація містить 28 таблиць, 44 рисунки, 9 додатків на 42 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретико–методологічні засади організаційно–економічного механізму розвитку мережевої економіки на підприємствах» розкрито сутність та характеристику мережевої економіки, розглянуто мережеві форми організації економічної діяльності та закономірності трансформації економічних мереж в умовах становлення мережевої економіки, здійснено класифікацію структурних елементів мережевої економіки з огляду на перспективні напрямки розвитку підприємств.

Розглянувши та систематизувавши визначення понять економіка та мережі, мережі форми організації економічної діяльності, нами запропоноване наступне визначення мережевої економіки – це система економічних, виробничих та соціальних відносин між економічними суб'єктами, які є учасниками мережевих структур, що створюються з метою використання своїх особливостей, ресурсів, специфічних переваг перед іншими для реалізації певних спільних проектів, рішень та завдань. Проаналізовано еволюцію сформованих підходів до дослідження поняття мережева економіка, видів економічних мереж з метою визначення їх ролі в житті суспільства на шляху постіндустріального розвитку.

При описі соціальних і економічних процесів в їх взаємодії використовуємо поняття механізму. Так як у вітчизняній літературі існують різні погляди на його зміст та види: фінансовий механізм (сукупність станів фінансової системи), механізм управління (складова частина системи управління, що забезпечує дієвий вплив на фактори, стан яких обумовлює результат діяльності об'єкту управління); господарський механізм (сукупність основних форм, методів і важелів управління народним господарством); механізм соціально-економічного розвитку (сукупність станів соціально-економічного розвитку системи), сутність механізму мережевої економіки визначаємо наступним чином. Механізм мережевої економіки – це економічна система прямих і зворотних зв'язків, що носять характер інформаційних потоків, управлінських рішень та організаційно-господарської діяльності, що базуються на економічних законах, нормативно-правових актах, принципах та закономірностях мережевої економіки.

В умовах мережевої економіки передбачається стимулювання розвитку електронної економічної діяльності або видів економічної діяльності за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, а основні механізми її реалізації подано на рисунку 1.

Рис. 1. Механізми здійснення переходу від «Economics» до «Network Economy» (мережевої економіки)

Джерело: складено автором

Враховуючи, що сучасний період в розвитку засобів комунікації, заснований на масовому використанні Інтернет - технологій, у свою чергу, створює умови для формування нового вигляду економічного порядку, який

отримав назву, – «інформаційне суспільство», а стосовно економічної області – «мережева економіка», «мережеві форми організації діяльності», встановлено основні класифікаційні ознаки структурних елементів мережевої економіки з огляду на їх перспективні напрямки розвитку. Перспективними напрямками розвитку українських мереж вважаємо: освоєння Інтернет - технологій; електронний банкінг; електронний уряд; реінжиніринг бізнесу господарюючих суб'єктів; інтеграція систем електронної комерції; застосування Інтернет - маркетингу; аутсорсингові відносини як продукт глобалізуючої економіки.

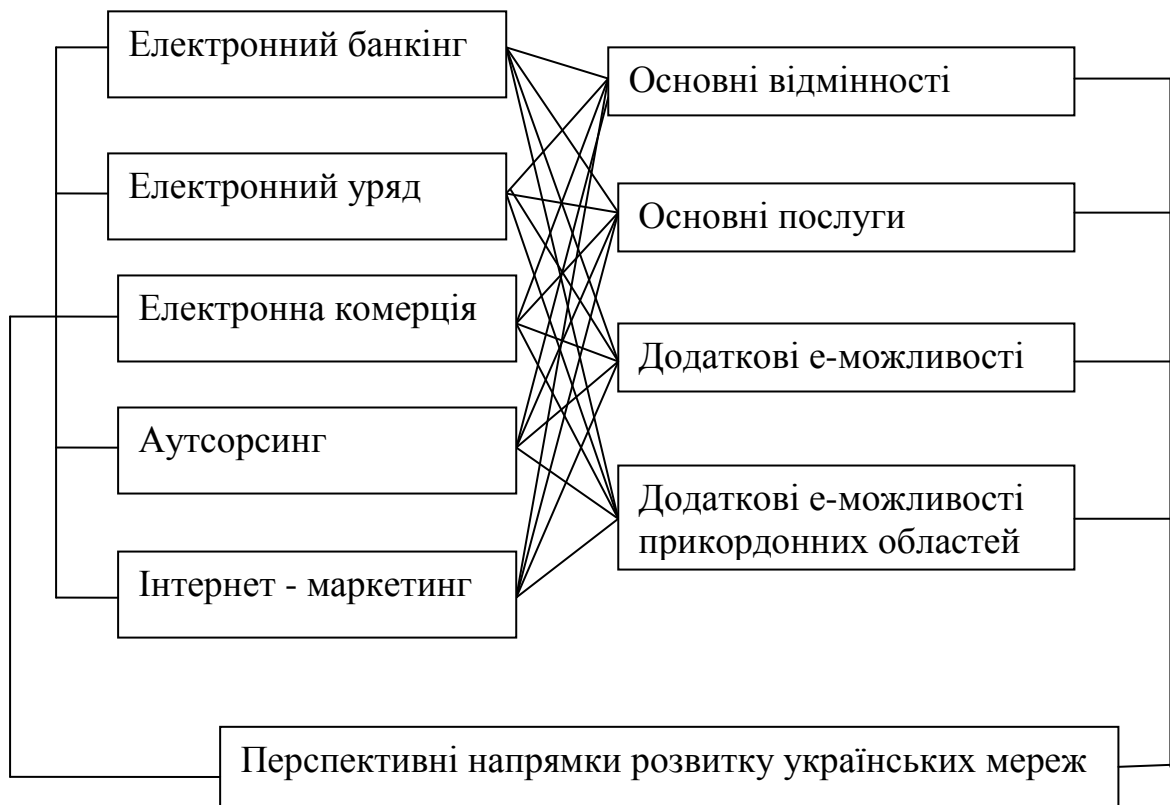

Рис.2. Класифікація структурних елементів мережевої економіки з огляду на їх перспективні напрямки розвитку

Джерело: складено автором

З огляду на перспективи розвитку, дані структурні елементи мережевої економіки класифікували за такими основними критеріями: основні відмінності; основні послуги; додаткові електронні можливості (е-можливості); додаткові е-можливості прикордонних областей.

Механізм мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості охоплює усі аспекти організаційно-господарської діяльності підприємств, починаючи від пошуку постачальників сировини до випуску продукції, регуляторів та інструментів в області кооперації здібностей, можливостей і ресурсів господарюючих суб'єктів з урахуванням стратегічних орієнтирів і зовнішніх факторів.

Дослідження розвитку інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури показало зростання доходів господарюючих суб'єктів від надання доступу до мережі Інтернет, послуг мобільного зв'язку. Дана тенденція є характерною не тільки для підприємств харчової галузі, а для всіх підприємницьких структур

регіону. Це свідчить про те, що сфера зв'язку та інформатизації залишається привабливою для підприємців та створює інноваційну складову в соціально-економічному розвитку регіону, є одним із пріоритетних і важливих напрямків економіки України.

У другому розділі **«Аналіз формування та розвитку механізму мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості»** автором охарактеризовано загальний стан нормативно-правового середовища та методичні підходи до оцінки розвитку мережевої економіки. Здійснено аналіз та дано оцінку мережевої готовності підприємств на національному та регіональному рівня на основі даних вітчизняної статистики та міжнародних індексів.

Проаналізовано та згруповано нормативно-правові документи, що регулюють відносини в сфері розвитку мережевої економіки за такими напрямками: нормативно-правові акти, що закладають правові основи розвитку мережевої економіки; закони, що забезпечують захист і безпеку даних; документи, що визначають основні стратегічні цілі на напрямки розвитку мережевої економіки.

Досліджено методики світових рейтингів в розвитку технологій мережевої економіки в умовах інформаційного суспільства. За даними оцінками дано характеристику масштабним змінам, що відбуваються на рівні національної економіки та бізнесу зокрема, під впливом сучасних інформаційних технологій та тенденцій нового глобального інформаційного суспільства. Проведений аналіз складових Рейтингу Світового банку Doing Business за 2010-2015рр. показав позитивну динаміку по удосконаленню і спрощенню ведення підприємницької діяльності в Україні. Як показує детальний розгляд окремих показників NRI: субіндекс навколишнє середовище (Environment subindex) та субіндекс використання (Usage subindex), мережева готовність бізнесу переважає над готовністю уряду та громадян використовувати переваги мережевої економіки у 2015 році. Бізнес та інноваційне середовище переважає в оцінці над політичним і регуляторним середовищем, а бізнес використання краще ніж урядове та індивідуальне.

Для визначення стримуючих та сприяючих факторів до участі підприємств харчової промисловості в мережевій економіці проведено SWOT-аналіз за міжнародними оцінками NRI та DB за 2010-2015рр. Дослідження показало, що відносними перевагами в оцінці бізнес та інноваційного середовища в харчовій галузі України за міжнародними оцінками 2010 – 2015рр. є високий кадровий потенціал, спрощення процедур для початку бізнесу з 10 в 2010 році до 4 в 2015 році; зростання обсягу комерційного використання Інтернету. Основними стримуючими факторами розвитку бізнесу та інноваційного середовища мережевої готовності є недоступність новітніх технологій для вітчизняних підприємств харчової промисловості та використання застарілого обладнання у виробничих процесах; недостатній рівень залучення венчурного капіталу; надмірне фіскальне навантаження; складність одержання кредиту; недостатній рівень урядових закупівель передових технологій; недостатня взаємодія B2B (business-to-business Internet use); недостатнє використанням соціальних мереж,

що є ефективним інструментом для двостороннього діалогу бізнесу з громадянами та державою.

Методом кореляційного аналізу виявлено залежності між розглянутими індексами мережевої готовності і загальним обсягом виробництва, рівнем роздрібною та оптовою торгівлі підприємств харчової промисловості на національному та регіональному рівнях. За розглянутими показниками отримали високий ступінь прямої взаємозалежності. Виходячи з високих показників кореляційного зв'язку між ВРП і показниками мережевої готовності підприємств, робимо висновок, про наявність причинного зв'язку економічного зростання з розвитком механізмів мережевої економіки.

Таблиця 1

**Рейтинги України за індексами, що відображають
мережеву готовність і можливості інформаційно-комунікаційних
технологій для бізнесу**

Назва рейтингу	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Глобальний індекс конкурентоспроможності (WEF Global Competitiveness Index)(1-7)	89 (3,90)	82 (4,00)	73 (4,14)	84 (4,05)	76 (4,14)	79 (4,03)
Рейтинг рівня розвитку ІКТ (The ICT Development Index)(1-10балів)	67 (4,40)	71 (4,97)	73 (5,15)	79 (5,23)	76 (5,21)	76 (5,33)
Індекс мережевої готовності (WEF Networked Readiness Index)(1-7 балів)	90 (3,53)	75 (3,85)	73 (3,87)	81 (3,87)	71 (4,0)	64 (4,2)
Субіндекс: Бізнес і регулятивне інноваційне середовище (Business and regulatory innovation environment)	-	98 (3,75)	78 (4,07)	84 (4,08)	77 (4,2)	67 (4,3)
Субіндекс: Політичне і регуляторне середовище	122 (3,2)	125 (2,88)	124 3,01	130 (2,89)	122 (3,0)	113 (3,2)
Субіндекс: Електронна готовність (Readiness subindex)	82 (4,06)	33 (5,3)	29 (5,3)	34 (5,5)	28 (5,6)	30 (5,7)
Субіндекс: Бізнес використання (Business Usage)	74 (2,93)	76 (3,49)	84 (3,35)	93 (3,40)	78 (3,5)	63 (3,6)
Субіндекс: Використання урядом (Government usage subindex)	75 (3,2)	111 (3,3)	121 (3,3)	129 (3,1)	124 (2,9)	114 (3,1)
Індекс електронного уряду ООН (UN e-Government Index)(0-1)	-	68 (0,57)		87 (0,50)		62 (0,60)
Ведення бізнесу (Doing Business)	145 (44,21)	152 (44,35)	140 (48,87)	112 (58,14)	96 (61,83)	83 (62,77)

Джерело: складено автором

Для визначення рівня фактичного використання підприємствами харчової промисловості інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), впровадження інновацій, використання автоматизованого обміну даними на рівні окремого регіону проведено аналіз мережевої готовності на прикладі Чернівецької області. В Чернівецькій області особливого розвитку набула харчова промисловість, де зайнято більше чверті всіх штатних працівників промисловості, виробляється більше третини загальнообласного обсягу виробництва. В розвиток харчової промисловості за рахунок всіх джерел фінансування спрямовується понад 45% всіх інвестицій в основний капітал, вкладених в промисловість області. Більше третини обсягу виробництва харчової промисловості займають підприємства м'ясної промисловості. Близько $\frac{1}{4}$ виробленої продукції галузі належить підприємствам цукрової та кондитерської промисловостей. До підприємств харчової промисловості, які вносять вагомий внесок в нарощування обсягу виробництва продукції в області відносяться: ТОВ «Со'ок», ТОВ «Грін Рей», ТОВ «Лілак», ТОВ «Аполло», ПП «Колос», ДП «М'ясо Буковини», ПАТ «Олійно-жировий комбінат», ТОВ «Продтранс», ПП «Фортуна», ТОВ «Галс-2000», ТОВ «Наладка-Комерц» ЛТД, ТОВ «Еліт-Фіш», ТОВ «Дьолер Буковина», Неполоковецький КХП, ТОВ «Путильська молочарня» й ПрАТ «Буковинапродукт».

Інтегральний показник мережевої готовності підприємств харчової промисловості являється комплексною зведеною оцінкою 46 складових, які ми згрупували по таким блокам: інфраструктура і доступність цифрового контенту; бізнес та інноваційне середовище; бізнес використання.

Аналіз обраного блоку показників по Чернівецькій області за 2010-2015рр показав позитивну динаміку мережевої готовності. Також дано цифрову оцінку різниці мережевої готовності підприємств харчової промисловості на регіональному та національному рівнях шляхом розрахунку відстані між мережевим вектором Чернівецької області і середніми значеннями по Україні. У 2015 році довжина мережевого вектора A_j по Чернівецькій області склала 55,147. З 104 досліджених підприємств харчової промисловості Чернівецької області, частка підприємств, які використовували комп'ютери у загальній кількості підприємств, склала майже 90%. Значна частка підприємств, що приймали участь в обстеженні, скористалися такими електронними послугами через мережу Інтернет: отримували банківські та фінансові послуги; отримували форми (податкових); використовували Інтернет для повернення заповнених форм; здійснювали автоматизований обмін даними.

Матриця показників довжини мережевого вектора у 2015 році:

$$A_j := \begin{pmatrix} 55.14650253 \\ 66.13603326 \\ 97.3664896 \\ 43.46219276 \end{pmatrix}$$

Верхню межу мережевого вектора A_j представляють регіони з максимальними значеннями (у 2015р. $A_j \max = 160,227$). Середнє значення мережевого вектора по Україні 110,583. Найвищі показники за індексами

мережевої готовності за 2010-2015рр.спостерігалися по м.Київ. Нижню межу мережевого вектора A_j представляють регіони з мінімальними значеннями (у 2015р. $A_j \min - 71,682$). За розглянутими показниками до таких регіонів відносились: Тернопільська, Чернівецька, Рівненська, Луганська області.

Зафіксовано, що в 2015 році зросла відстань між мережевим вектором Чернівецької області та України (C_{jk}), це говорить про негативну тенденцію зростання різниці між використанням ІКТ технологій на регіональному рівні даної області та національному рівні (рисунок 3).

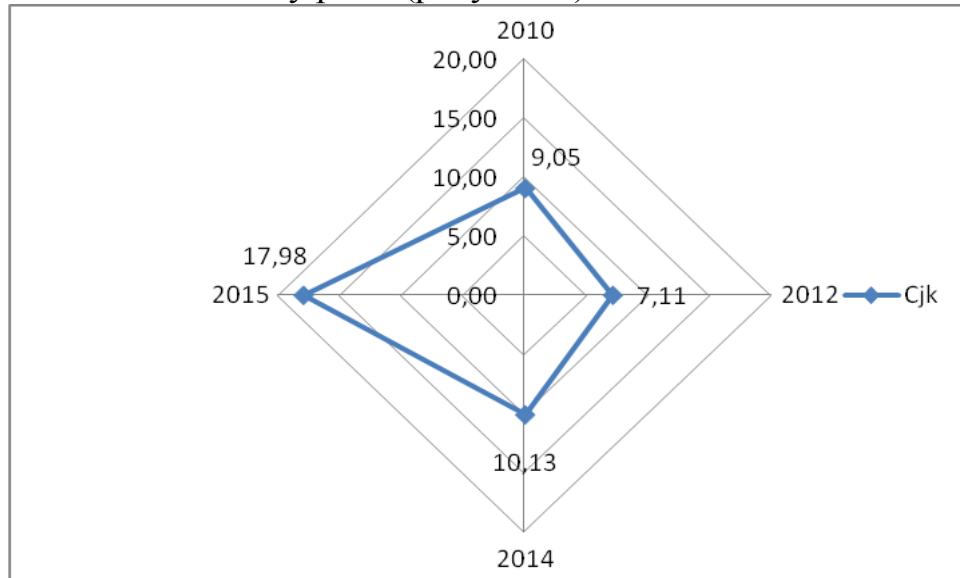

Рис.3.Пелюсткова діаграма зміни довжини C_{jk} - відстані між МВ Чернівецької області та України за 2010-2015рр.

Джерело: побудовано автором

Розглянуті індекси мережевої готовності підприємств Чернівецької області дали можливість оцінити рівень цифрової інфраструктури, бізнес-клімату регіону, можливості ведення бізнесу, що забезпечується певною мірою ІКТ та мережею Інтернет, збільшуючи швидкість здійснення процедур та їх кількість. Відібравши показники, що стосуються мережевої готовності, проаналізували ті компоненти, які найбільшою мірою впливають на здатність бізнесу та регіону використовувати переваги ІКТ технологій для свого розвитку.

В третьому розділі «Розробка комплексу активізаційних механізмів мережевої економіки на підприємствах» автором обґрунтовано систему принципів, завдань та механізмів формування мережевої економіки на підприємствах. Визначено наявність цифрового розриву на основі мережевого вектору підприємств, шляхи забезпечення потенційної рівності в доступі до можливостей використання переваг мережевої економіки, рівні і ступені використання яких визначається суб'єктом цих потреб. Здійснено прогнозування тенденцій розвитку мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості за допомогою економетричного аналізу.

Систематизовано принципи мережевої економіки, дотримання яких сприятиме розвитку виробничо-господарської діяльності підприємств харчової промисловості, їх відкритості, рівності, постійного удосконалення, рівноправного партнерства, забезпечення інформаційної безпеки, відходу від

традиційного пошуку причинності. Використання цифрових можливостей вимагає передового підходу, який поєднує стратегічне управління підприємством, комплексної концепції розвитку в умовах мережевої економіки, зумовила необхідність у визначенні базових принципів, завдань та стратегічних цілей їх розвитку на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а також основних напрямків та механізмів реалізації покладених завдань.

На основі проведеного аналізу розроблено комплекс завдань та механізмів формування стратегії розвитку мережевої економіки на підприємствах в залежності від етапу їх реалізації: формування механізмів державної підтримки функціонування мережевої економіки на підприємствах; застосування механізмів стимулювання до зростання комп'ютерної грамотності, рівня кадрового потенціалу, використання електронних інформаційних систем; впровадження механізмів розвитку.

Важливою умовою досягнення успіху в даному напрямку розвитку - це забезпечення суб'єктів господарювання рівними можливостями до використання інфраструктури ІКТ, залучення до освітніх програм розвитку з метою підвищення кваліфікації працівників, використання новітніх розробок та інновацій у своїй діяльності. Ефективний розвиток інформаційного простору не можливий без врахування дотримання умов інформаційної безпеки щодо здійснення електронних транзакцій в Інтернет, електронного документообігу, використання інтелектуальних карток, механізмів електронного цифрового підпису.

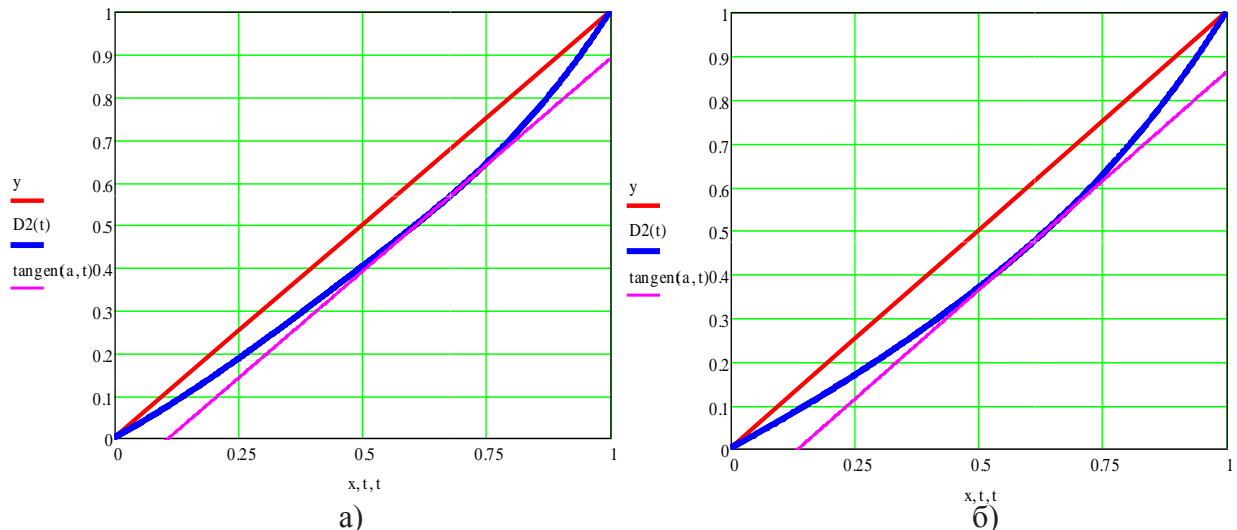

Рис.4. Криві розсіювання МВ Q(F): а) за 2010р.; б) за 2015р.

Джерело: побудовано автором

На основі розрахунків довжини мережевого вектора, показників верхньої та нижньої шкали, середніх значень, було побудовано криві розсіювання та розраховано індекс цифрового розриву та коефіцієнта Джині. Дослідження показало, що впровадження елементів мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості в Чернівецькій області відбувається досить повільними темпами та значним цифровим розривом на регіональному рівнях. Порівнюючи фактичні показники довжини мережевого вектора з попередніми роками, визначили позитивну тенденцію зменшення цифрового розриву з 1,741 до 1,701

та наявність різних можливостей доступу до сучасних інформаційних технологій та інфраструктури ІКТ.

Найбільші диспропорції за напрямом «бізнес використання» між підприємствами харчової промисловості Чернівецької області та середніми показниками по Україні було зафіксовано по: використанню Інтернету для адміністративних процедур (декларування, реєстрація, запит на отримання дозволу); частці підприємств, що мали веб-сайт або домашню сторінку; частці підприємств, які здійснювали автоматизований обмін даними для отримання замовлень від клієнтів; використанню електронних каталогів продукції або преїскурантів.

На основі економетричного моделювання визначено вплив індексу мережевої готовності підприємств харчової промисловості на зміну ВРП по Чернівецькій області. Це дало можливість спрогнозувати зростання ВРП на 5,623% при збільшенні показника мережевого вектора A_j на 1% та стверджувати про наявність причинного зв'язку економічного зростання області з розвитком мережевої економіки на підприємствах.

Встановлено, що створення єдиного цифрового порядку денного і перетворення в цифрову форму є головним джерелом потенційного економічного зростання. Тому цифрові стратегії повинні бути спрямовані не тільки на розвиток інфраструктури ІКТ, але і на подолання цифрового регіонального розриву, створення необхідних умов для ефективного використання ІКТ на підприємствах харчової промисловості в цілях підвищення інновацій, конкурентоспроможності, більшої соціальної інтеграції. Підприємства, будучи зацікавлені в досягненні оптимального масштабу діяльності та збільшенні товарообороту, набувають переваг мережевої економіки в розширенні ринків збуту та створенні передумов для поживлення торгівлі в всередині країни та за її межами. Це в свою чергу стає імпульсом до реорганізації виробництва продукції і поживленню в економіці регіону.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано новий підхід до вирішення важливого наукового і практичного завдання – формування нових механізмів та інструментів розвитку мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості. Отримані наукові результати дають можливість зробити наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. В результаті теоретичного обґрунтування наукових досліджень, аналізу досвіду формування мережевої економіки в умовах інформаційного суспільства, з'ясовано сутність і сформульовано власне трактування понять «мережева економіка» та «механізм мережевої економіки». Мережева економіка визначається як система економічних, виробничих та соціальних відносин між економічними суб'єктами, які є учасниками мережевих структур, що створюються з метою використання своїх особливостей, ресурсів,

специфічних переваг перед іншими для реалізації певних спільних проектів, рішень та завдань. Механізм формування мережевої економіки являє собою економічну систему прямих і зворотних зв'язків, що носять характер інформаційних потоків, управлінських рішень та організаційно-господарської діяльності, що базуються на економічних законах, нормативно-правових актах, принципах та закономірностях мережевої економіки.

2. Визначено та систематизовано механізми, що забезпечують перехід від традиційної до мережевої економіки та охоплюють усі аспекти загального, організаційного та адаптивного характеру, починаючи від створення умов спрощеного та безоплатного доступу до інформації, для забезпечення інтеграції знань, вмінь, навиків до створення інформаційних ресурсів і запровадження електронних технологій для адаптивного розвитку виробничих і економічних систем на основі широкого використання мережевих форм управління і інформаційних технологій, забезпечення гнучкого виробництва з цілю зниження витрат, підвищення конкурентоспроможності.

3. Систематизовано та структуровано інструменти мережевої економіки у вигляді визначення класифікаційних ознак та перспективних напрямів розвитку підприємств регіону. В ході досліджень було встановлено, що організаційно-економічні вигоди від функціонування в умовах мережевої економіки отримують практично всі господарюючі суб'єкти та зацікавлені особи. Існуюча практика переходу до мережевої економіки та набутий світовий і вітчизняний досвід використання сучасних Інтернет-технологій в різних сферах господарювання засвідчує, що базовою умовою ефективного розвитку мережевої економіки і її функціонування є забезпечення відповідною інфраструктурою ІКТ, забезпечення цифрової рівності по регіонах України та її інтеграція із світовою інфраструктурою.

4. Визначено, що наявна нормативно-правова база інформаційної сфери не в повному обсязі забезпечує її розвиток, уповільнено впроваджуються відповідні європейські правові норми та інформаційні стандарти, недосконалий інституціональний механізм формування, координації та контролю за виконанням завдань розбудови інформаційного суспільства, необхідним є створення загальнодержавної політики розвитку мережевої економіки та відповідної стратегії розвитку.

5. Досліджено існуючі методики аналізу макропоказників і макропараметрів розвитку мережевих взаємовідносин, що дало змогу оцінити можливості та фактичне використання підприємствами харчової промисловості новітніх інформаційних і комунікаційних технологій, інновацій та їх місця в цьому процесі. Методом кореляційного аналізу виявлено залежності між розглянутими індексами і ВВП, обсягом роздрібною та оптовою торгівлі, який показує високий ступінь прямої взаємозалежності та свідчить про наявність причинного зв'язку економічного зростання держави з розвитком мережевої економіки на досліджуваному етапі розвитку.

6. Проведений аналіз участі підприємств харчової промисловості в мережевій економіці за міжнародними індексами показав, що сприяючими факторами для суб'єктів господарювання є загальний рівень інфраструктури

ІКТ, її доступність та навички використання технологій. Це в основному відбулося за рахунок доступності тарифів на телекомунікаційні послуги, а саме: низьким тарифам на фіксований широкосмуговий Інтернет, тарифам мобільного зв'язку, конкуренції на ринку Інтернету. Стримуючими факторами для підприємств харчової промисловості є неефективна робота законодавчих органів стосовно ІКТ; низький рівень захисту інтелектуальної власності; недостатнє врегулювання неплатоспроможності; недоступність підприємств до новітніх технологій; недостатній рівень залучення венчурного капіталу; низький рівень захисту інтелектуальної власності.

7. Проведений розрахунок мережевого вектора використання підприємствами харчової промисловості Чернівецької області ІКТ та інновацій за досліджуваний період показав позитивну динаміку мережевої готовності. У 2015 році з 104 підприємств Чернівецької області, частка підприємств, які використовували комп'ютери у загальній кількості підприємств, склала майже 90%, з них 98% мали доступ до мережі Інтернет. Значна частка підприємств, що приймали участь в обстеженні, скористалися такими електронними послугами через мережу Інтернет: отримували банківські та фінансові послуги; отримували форми (податкових); використовували Інтернет для повернення заповнених форм; здійснювали автоматизований обмін даними; користувалися автоматизованим обміном даних для відправлення або отримання даних для / віддержавних установ (податкових декларацій, статистичної звітності).

8. Доведено, що основними причинами недостатнього мережевого розвитку на підприємствах харчової промисловості, що досліджувались є низький рівень використання: електронних послуг, що стосуються адміністративних процедур (декларування, реєстрація, запит на отримання дозволу); електронних закупівель; розміщення каталогів продукції або прейскуранти на веб-сайті; розміщення пропозицій щодо можливості виготовляти продукцію згідно з вимогами клієнта або можливість для клієнтів самостійно розробляти дизайн продукції; розміщення платежів он-лайн; розміщення персоніфікованого інформаційного наповнення в рамках веб-сайту для постійних-повторних клієнтів; автоматизований обмін даних для визначення рівня технічно-матеріального забезпечення, виробничих планів або прогнозу попиту тощо.

9. З'ясовано, що найголовнішою умовою для розвитку механізму мережевої економіки є насамперед інфраструктура і доступність цифрового контенту. Низька технологічна готовність підприємств харчової промисловості є критичним фактором, який знижує конкурентоспроможність галузі та регіону вцілому. Актуальними залишаються проблеми недостатньої кількості комп'ютерів, застарілої техніки, низького рівня інвестування у поліпшення матеріально-технічної бази й інновацій, відсутності якісного доступу до Інтернету, а також проблема кадрового потенціалу та цифрові навички.

10. На підставі отриманих результатів сформований комплекс принципів, завдань та механізмів розвитку мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості, що включає наступне: формування механізмів державної підтримки функціонування мережевої економіки на підприємствах;

застосування механізмів стимулювання до зростання комп'ютерної грамотності, рівня кадрового потенціалу, використання електронних інформаційних систем; впровадження механізмів розвитку. В результаті реалізації поставлених завдань та механізмів мережевої економіки, очікується отримання додаткового імпульсу розвитку підприємств харчової промисловості, оскільки розглянутий практичний досвід розвинених країн світу доводить, що такі механізми як електронна комерція, застосування концепцій «відкритих та великих даних», крауд-технологій, аутсорсингу впливають на зростання конкурентоспроможності та підвищення ефективності функціонування господарюючих суб'єктів, сприяють до зростання інтеграції зі світовою економічною системою.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Монографії:

1. Кравчук І.П. Визначення перспектив та створення умов для розвитку мережевої економіки в Чернівецькій області / І.П.Кравчук // Трансформаційні процеси розвитку економіки регіону за період незалежності України: Монографія / За ред. За заг.ред. д.е.н., проф. В.В. Прядка.– Чернівці: БДФА, 2011.– 356 с., С. 306–319. (0,5 умов.др.арк.)
2. Кравчук І.П. Розділ 6. Формування структурних мереж в контексті розвитку транскордонного співробітництва // Україна – Європейський Союз: вектори розвитку взаємовідносин: Монографія / За аг.ред. д.е.н., проф. В.В. Прядка.– Чернівці: БДФА, 2011.– 637 с., С. 224–255(2,15 умов.др.арк.)
3. Кравчук І.П. Підрозділ 1.2. Основні засади мережевої економіки для розвитку інфраструктурного забезпечення у транскордонному регіоні; Підрозділ 2.5. Мережеві структури як основа активізації транскордонного ринку праці / І.П.Кравчук // Інфраструктура забезпечення розвитку транскордонних ринків праці в Україні / Відп. редактор д.е.н., проф. Н.А. Мікула –Львів: Інститут регіональних досліджень Національної академії наук України, 2013. – 202 с., С.16–22, С.114–125. (1,1 умов.др.арк.)
4. Кравчук І.П. Інформаційні технології як важливий стратегічний ресурс розвитку підприємств в умовах мережевої економіки / І.П.Кравчук // Особливості управління підприємствами в умовах глобальних викликів: Монографія / За заг.ред. О.В. Зибаревої. – Чернівці: Технодрук, 2016.– 320 с.,С.85–97. (1,13 умов.др.арк.)
5. Кравчук І.П. Світовий досвід формування економічних мереж як механізм активізації відтворювального процесу / І.П.Кравчук // Організаційно–економічний механізм розвитку відтворювального потенціалу України: національний та регіональний аспекти: колективна монографія / За заг.ред. А.М. Гуменюка. – Чернівці: Технодрук, 2016.– 316 с., С. 274–292. (1,12 умов.др.арк.)

Статті у наукових фахових виданнях:

6. Кравчук І.П. Формування мережевої економіки в епоху глобалізації

/ І.П. Кравчук // Науковий вісник ДДФА: Економічні науки. – Дніпропетровськ. – №2 (26). – 2011. – С.28–33. (0,35 умов.др.арк.)

7. Кравчук І.П. Еволюція терміну «мережева економіка»: сутність та підходи до її визначення / І.П.Кравчук // Всеукраїнський науково-виробничий журнал: Інноваційна економіка. – Тернопіль. – №6 (25). – 2011.– С. 44–51. (0,31 умов.др.арк.)

8. Кравчук І.П. Оцінка рівня готовності країн світу до мережевої економіки та регіональні тенденції її розвитку / І.П.Кравчук // Збірник наукових праць «Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Регіональна конвергенція та транскордонні ринки». – Львів. – №5(91). – 2011. – С. 125 – 138. (0,35 умов.др.арк.)

9. Кравчук І.П. Імплементация в Україні євроазійського досвіду відтворювальних процесів в умовах «електронної демократії» / І.П.Кравчук // Економічний аналіз: збірник наукових праць. – Тернопіль. – 2013. Випуск 12. Частина 1. – С. 166–168. (0,31 умов.др.арк.)

10. Кравчук І.П. Концептуальні основи формування мережевої економіки в умовах регіонального співробітництва / І.П.Кравчук // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: [зб.наук.пр.] / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів. – №4(102). – 2013. – С.383–390. (0,4 умов.др.арк.)

11. Кравчук І.П. Аналіз основних нормативно-правових засад побудови мережевої економіки / І.П.Кравчук // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – Вип. I-II (65-66) – 2017. – С.217-230. (0,78 умов.др.арк.)

12. Кравчук І.П. Оцінка мережевої готовності підприємств харчової промисловості / І.П.Кравчук // Економічна і продовольча безпека в Україні. 2017. – Т. 1, Вип. 5. – С. 24-31.

13. Кравчук І.П. Прогнозування тенденцій розвитку мережевої економіки на підприємствах харчової промисловості Чернівецької області / І.П.Кравчук // Вісник ХНАУ. – 2017. – Вип. 2. – С. 98-103.

Статті у міжнародних виданнях

14. Kravchuk I.P. Ukrainian first steps in network economy and Estonian experience in implementig the successful model of its functioning / I.P.Kravchuk // International Journal of Economics and Society.– Memphis, USA.–December 2015.– Issue 4.–p.127–134. (0,7 умов.др.арк.)

Тези доповідей та матеріали науково-практичних конференцій

15. Кравчук І.П. Кластери як форма організації функціональних регіональних господарських мереж / І.П.Кравчук // Ефективні інструменти сучасних наук – 2010 : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27 квітня 2010 року, м. Прага, Чехія. – Прага: Publishing House «Education and Science». – С. 89–90. (0,13 умов.др.арк.)

16. Кравчук І.П. Технопарк як центр регіональної інноваційної системи / І.П. Кравчук // Актуальні наукові досягнення – 2010: матеріали II

Міжнародної науково–практичної конференції, 27.06–05.07.2010 року, м. Прага, Чехія. – Прага: Publishing House «Education and Science». – С.77–79. (0,19 умов.др.арк.)

17. Кравчук І.П. Модель розвитку транскордонного співробітництва на кластерних засадах / І.П.Кравчук // Досягнення вищої школи: матеріали II Міжнародної науково–практичної конференції, 17–25.11.2010 року, м. Софія, Болгарія. – Софія: БялГРАД–БГ. – С.24–26. (0,18 умов.др.арк.)

18. Кравчук І.П. Е–урядування як елемент розвитку інформаційного суспільства в Україні / І.П.Кравчук // Методологія, методи та інструментарій фінансово–економічного та організаційно–правового регулювання відтворювальних процесів за інноваційно–інвестиційною моделлю : матеріали міжнародної науково–практичної конференції, 24–25 листопада 2011 року, м. Чернівці. – Чернівці: БДФА.– С.41–45. (0,23 умов.др.арк.)

19. Кравчук І.П. Формування інформаційного суспільства під впливом інформаційно–комунікаційних технологій / І.П.Кравчук, Т.С.Гайсан // Ключові аспекти наукової діяльності: матеріали міжнародної науково–практичної конференції, 7–15.01.2012 року, м. Перемишль, Польща.– Перемишль: Nauka i studia. – С.47–49. (0,2 умов. др.ар., особисто автору належить 0,1 умов.др.арк.)
Особисто автору належить розкриття чинників та пріоритетів формування інформаційного суспільства на основі міжнародних документів.

20. Кравчук І.П. Транскордонне партнерство Європейської служби зайнятості як типова модель мережевої взаємодії / І.П. Кравчук // Економічна політика країн ЄС: матеріали IV міжнародної науково–практичної конференції, 01–03.10. 2012 року, м. Познань, Польща / М–во освіти і науки, молоді і спорту України, Донецький національний ун–т економіки і торгівлі ім. Туган–Барановського. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2012. – С.121–227. (0,11 умов.др.арк.)

21. Кравчук І.П. Формування механізму мережевої економіки на підприємствах / І.П. Кравчук // Інноваційна стратегія і тактика фінансово–економічного розвитку суб'єктів національного господарства: матеріали міжнародної науково–практичної конференція, 19–20 груд. 2014 року, м. Чернівці. – У 3–х частинах. – Чернівці: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – Ч.2. – 220 с. , С. 39–41. (0,15 умов.др.арк.)

22. Кравчук І.П. Революція відкритих даних та можливості їх використання в умовах розвитку мережевої економіки / І.П. Кравчук // Наука та інновації як основні шляхи вирішення проблем модернізації економіки: матеріали міжнародної науково–практичної конференції 18–19 грудня 2015року. – У 2–х частинах. – Одеса: ЦЕДР(Центр економічних досліджень та розвитку), 2015.–Ч.1.– С. 43–44. (0,15 умов.др.арк.)

23. Кравчук І.П. Перспективи використання цифрових технологій на підприємствах / І.П. Кравчук, О.В. Зибарева // Актуальні питання, проблеми та перспективи регулювання міжнародних економічних відносин: матеріали міжнародної науково–практичної конференції 23–24 грудня 2016 року. – Київ: КЕНЦ.– С.36–40. (0,22 умов.др.арк.)

АНОТАЦІЯ

Кравчук І.П. Формування механізму мережевої економіки на підприємствах. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеська національна академія харчових технологій. – Одеса, 2017.

У дисертаційній роботі розкрито теоретико-методологічні засади процесу формування мережевої економіки як глобального економічного явища, що виникло під впливом інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Internet. Визначено основні причинно-наслідкові чинники, що прискорюють розвиток даної системи, додають їй нових якостей, що підвищують конкурентоспроможність економіки підприємств регіону, зумовлюють потребу реорганізувати виробничі процеси, генерувати нові знання й упроваджувати їх у виробничу діяльність. Здійснено порівняльний аналіз структурних трансформацій бізнес середовища підприємств в умовах традиційної й мережевої економіки. Систематизовано інструменти мережевої економіки та перспективні напрямки розвитку підприємств, досліджено вітчизняний та зарубіжний досвід формування мережевої економіки з метою виявлення загальних і особливих характеристик її розвитку в різних умовах функціонування.

Виконано емпіричне дослідження і оцінювання рівня мережевої готовності підприємств на національному та регіональному рівнях, аналіз основних індикаторів ефективності впровадження даного механізму на підприємствах регіону, рівня диспропорцій у використанні сучасних інформаційних технологій суб'єктами господарювання, впливу фактичного ступеня використання механізму мережевої економіки підприємствами на соціально-економічні показники розвитку регіону. Подано рекомендації щодо формування стратегії розвитку мережевої економіки, що являє собою комплекс завдань та механізмів, що спрямовані на підвищення ефективності функціонування підприємств, а також сприяння впровадженню нових механізмів взаємовідносин між підприємствами і урядом, громадянами.

Ключові слова: мережева економіка, електронні послуги, мережа Інтернет, інформаційне суспільство, конкурентоспроможність підприємств, мережевий вектор, інфраструктура інформаційно-комунікаційних технологій, бізнес середовище, мережева готовність, електронний бізнес, електронний уряд, аутсорсинг, електронний банкінг, інновації.

АННОТАЦИЯ

Кравчук И.П. Формирование механизма сетевой экономики на предприятиях. - Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Одесская национальная академия пищевых технологий. – Одесса, 2017.

В диссертационной работе раскрыты теоретико-методологические основы процесса формирования сетевой экономики как глобального экономического явления, возникшее под влиянием информационно-коммуникационных технологий и сети Internet. Определены основные причинно-следственные факторы, ускоряющие развитие данной системы, придают ей новые качества, повышающие конкурентоспособность экономики предприятий региона, обуславливают потребность реорганизовывать производственные процессы, генерировать новые знания и внедрять их в производственную деятельность. Осуществленный сравнительный анализ структурных трансформаций бизнес среды предприятий в условиях традиционной и сетевой экономики позволил утверждать, что под влиянием информационных технологий меняются свойства организационных форм экономики на всех уровнях хозяйственных систем, которые постепенно трансформируются по содержанию. Таким образом, складывается система сетевых отношений хозяйствующих субъектов, на которые возложены в определенной степени задача учитывать интересы и ожидания общества и государства, ориентироваться на инновационное развитие реального сектора экономики.

Систематизированы инструменты сетевой экономики и перспективные направления развития предприятий, исследованы отечественный и зарубежный опыт формирования сетевой экономики с целью выявления общих и особенных характеристик ее развития в различных условиях функционирования. Проанализированы и сгруппированы нормативно-правовые документы, регулирующие отношения в сфере развития сетевой экономики по следующим направлениям: нормативно-правовые акты, закладывают правовые основы сетевой экономики; законы, обеспечивающие защиту и безопасность данных; документы, определяющие основные стратегические цели на направления развития сетевой экономики.

Выполнено эмпирическое исследование и оценка уровня сетевой готовности предприятий на национальном и региональном уровнях, анализ основных индикаторов эффективности внедрения данного механизма на предприятиях региона, уровня диспропорций в использовании современных информационных технологий субъектами хозяйствования, влияния фактической степени использования механизма сетевой экономики предприятиями на социально-экономические показатели развития региона.

Рассмотрены методики мировых рейтингов в развитии технологий сетевой экономики в условиях информационного общества. По данным оценкам дана характеристика масштабным изменениям, происходящим на уровне национальной экономики и бизнеса в частности, под влиянием современных информационных технологий и тенденций нового глобального информационного общества. Среди существующих методик расчета влияния ИКТ технологий на экономику стран мира и отдельных экономических субъектов, основными выделены методики Индекса сетевой готовности и Рейтинг легкости ведения бизнеса Группы Всемирного банка.

Для определения уровня фактического использования предприятиями информационно-коммуникационных технологий, внедрение инноваций, использование автоматизированного обмена данными на уровне отдельного региона проведен анализ сетевой готовности на примере Черновицкой области. Интегральный показатель сетевой готовности предприятий является комплексной сводной оценке составляющих, которые мы сгруппировали по таким блокам: инфраструктура и доступность цифрового контента; бизнес и инновационная среда; бизнес использования. Систематизированы принципы сетевой экономики, соблюдение которых будет способствовать развитию производственно-хозяйственной деятельности предприятий, их открытости, равенства, постоянного совершенствования, равноправного партнерства, обеспечение информационной безопасности, ухода от традиционного поиска причинности. Использование цифровых возможностей требует передового подхода, который сочетает стратегическое управление предприятием, комплексной концепции развития в условиях сетевой экономики, обусловила необходимость в определении базовых принципов, задач и стратегических целей их развития на основе современных информационно-коммуникационных технологий, а также основных направлений и механизмов реализации возложенных задач. Даны рекомендации по формированию стратегии развития сетевой экономики, что представляет собой комплекс задач и механизмов, направленных на повышение эффективности функционирования предприятий, а также содействие внедрению новых механизмов взаимоотношений между предприятиями и правительством, гражданами.

Ключевые слова: сетевая экономика, электронные услуги, сеть Интернет, информационное общество, конкурентоспособность предприятий, сетевой вектор, инфраструктура информационно-коммуникационных технологий, бизнес среда, сетевая готовность, электронный бизнес, электронное правительство, аутсорсинг, электронный банкинг, инновации.

SUMMARY

Kravchuk I. P. Formation Mechanism of the Network Economy at the Enterprises. – Qualificative research paper as a manuscript.

The thesis for a candidate degree in Economics in specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (by economic activity). – Odessa National Academy of Food Technologies. – Odessa, 2017.

The thesis focuses on the analysis of the theoretical and methodological principles in the process of the formation of the net economy as global economic phenomenon that appeared due to the spread of the use of the information and communications technologies and Internet. The cause-effect relationship that facilitates the development of the network economy, adds new qualities to it, increases the competitiveness of the economy of the enterprise, determines the necessity in the reorganization of production processes, generates or creates new knowledge and implements them into the manufacturing processes is under the study. The comparative analysis revealed the peculiarities of the structural transformation of

the business environment in the conditions of the traditional and network economy. The network economy strategies and the perspectives of the enterprise growth are systematized in the thesis, the experience (domestic and foreign) of formation of the net economy with the aim of defining the general and specific features of the net economy formation in various operating conditions is studied.

The empirical research and the evaluation of the net readiness of the enterprises at the national and regional levels help to analyze: the main factors of the effectiveness of the implementing the mechanism at the enterprises; levels of disposition of modern information technologies by the economic agents; the influence of the present usage level of the network economy by the enterprises on the social and economic indices of the region development. Strategic recommendations for accelerating the net economy growth as a complex of tasks aimed at the increasing of the enterprise effectiveness and the implementation of the new mechanism of the relationship between enterprise, government and citizens are provided.

Key words: network economy, e-services, Internet, information society, companies' competitiveness, network vector, infrastructure of the information and communications technologies, business environment, net readiness, e-business, e-government, outsourcing, e-banking, innovations.

Підписано до друку 23.11.2017 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman». Друк офсетний.
Ум.-друк. арк. 0,9. Зам. № 535. Наклад 100 прим.

Надруковано з готових оригінал-макетів
ФОП Попова Н.М., м. Одеса, вул. Палубна, 9/4. Тел. 777-80-61